

Bütün varlıkları Allah yarattı; öyleyse -haşa- Allah'ı kim yarattı?

Zamanımızda saf zihinleri bulandırmak, körpe dimağları ifsat etmek için ortaya atılan sorulardan biri de "*Bu mahlûkatı Allah yarattı, peki ya Allah'ı -hâşâ- kim yarattı?*" sorusudur.

Aynı soru müşrikler tarafından bizzat Peygamber Efendimize (asm.) sorulmuş ve bu soru üzerine Cebrail (as.), Allahü Azîmüşşân'dan **İhlâs Sûresini** cevap olarak getirmiştir. Bu sûre ile şirkin bütün nevileri kökünden kesilip atılıyor, tevhidin bütün mertebeleri en güzel bir şekilde izah ve ispat ediliyordu. Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm.) de bu soruyu soran kimselere yine İhlâs Sûresi ile cevap verilmesini beyan buyurmuşlardır.(1)

Biz de Resûlullah'a (asm.) ittiba ederek bu soruya İhlâs Sûresi ile cevap vereceğiz. Cenâb-ı Hak İhlâs suresinde kendisini kullarına şöylece bildirmektedir:

"De ki: O Allah'dır, Ehad'dir. (O) Allah'tır, Samed'dir. Doğurmadığı gibi, doğmamıştır da. Hiçbir şey O'nun dengi (ve benzeri) değildir."

Bu sûre Allah'ın varlığının, birliğinin, eşi ve dengi olmadığının en güzel, en cami bir ifadesidir ve Kur'ân-ı Kerîm'in tevhid noktasında bir özeti gibidir. Bu konudaki diğer âyet-i kerîmeler, bir bakıma bu sûrenin tefsiri hükmündedirler.

"De ki: O Allah'dır, Ehad'dir."

Âyet-i kerîmedeki Allah lâfzı Cenâb-ı Hakk'ın zâtına işaret etmekte, Ehadise, O'nun birliğini ifade etmektedir. Burada şunu belirtmek gerekir, Ehadism-i şerifi "*adet olarak*" bir demek olmayıp, "*yegâne birdir*", "*tek birdir*", "*şeriksiz birdir*", "*kendinden başkası hep mahlûk olan*" manasına gelir. Yâni O'ndan başka bütün birler adet olarak birdirler, mahlûkturlar, mümkindirler.

Cenâb-ı Hakk'ın zâtının bir olduğunu, kudsî mahiyetinin hiçbir mahiyete benzemediğini, mekândan ve zamandan, cisimden ve cisme ait bütün özelliklerden münezzehe olduğunu ifade eder.

Cenâb-ı Hakk'ı "Ehad" olarak bilen bir insan "*O'nu kimin yarattığı*" gibi bir sorunun ne kadar saçma olduğunu hemen anlar. Böyle bir mü'mini hiçbir vehim ve vesvese şüpheye ve tereddüde düşüremez.

"(O) Allah'tır, Samed'dir."

Yâni, O hiçbir şeye muhtaç değildir, her şey O'na muhtaçtır. Bütün istek ve arzulara cevap veren, bütün ihtiyaçları gideren yegâne merci O'dur.

"Doğurmadığı gibi..."

Yani, Ehad ve Samed olan Allahü Teâlâ, evlâd sahibi olmaktan, doğurmaktan ve bölünüp - parçalanmaktan münezzehtir.

"Allahü Teâlâ, Ehad, Samed olduğu için tecezzi etmez, O'ndan ne bir cüz, ne bir cevher, ne bir madde kopup ayrılmaz, çıkmaz. O'nun cinsi, nevi, benzeri olmaz. Hiçbir ihtiyacı ve eksiği bulunmaz. Ancak O'nun ilminde bulunan her şey, yine O'nun yaratmayı dilemesiyle vücuda gelir. 'Ol' demesiyle olur."(2)

O Vahid-i Ehad bölünme ve parçalanmadan münezzehe olduğu için, kendi zâtından bir ilâh sudur etmesi muhaldir. Mahlûkatını ilmi, iradesi, kudreti ile yaratır. Yarattığı mahlûkatın O'na denk yahut O'ndan güçlü olması muhaldir.

"... doğmamıştır da."

Yâni, bir başkasından doğmamıştır, sonradan olmamıştır; evveli yoktur, ezelîdir. O'nun olmadığı bir zaman tasavvur edilemez.

Bu ayet, Allahü Teâlâ hakkında babalığı, analığı, başkasından doğmuş olmayı reddetmekle, başta Hristiyanların "teslis" akidesi olmak üzere her türlü velediyet fikrini reddeder.

"Hiçbir şey O'nun dengi (ve benzeri) değildir."

Merhum Elmalılı Hamdi Efendi, bu âyetin tefsirinde şöyle buyurur:

"Ne öncesinde doğuran bir sabıkı ve üstünü, ne de sonrasında doğmuş ve doğacak bir astı ve eki yoktur. Şan ve değer bakımından da O'na eşdeğer olacak hiçbir şekilde hiçbir denk mevcut değildir. Ne zatında, ne sıfatında hiçbir eşiti, hiçbir benzeri, ne zıtlaşacak, ne birleşek şekilde hiçbir eş, arkadaş, ortak veya rakip olmamıştır ve olamaz. Yani ezelde olmadığı gibi, bundan sonra da olmayacaktır. O'ndan başka bir 'Vacibu'l-vücut' yoktur. Ezelde olmayınca sonradan olması da muhaldir. Bunu ihtara hacet yoktur. Çünkü sonradan olanlar hâdis ve mahluk olacağı için zaten O'na denk ve eşit olması mümkün değildir. Çünkü sonradan olanda ne kadar kemal farz edilirse edilsin yine de mahluktur."(3)

Sûrenin önceki âyetleri tevhidin bütün mertebelerini özet olarak ifade ettiği gibi, bu âyet-i kerîme de Cenâb-ı Hakk'ın zâtında benzeri, fiillerinde ortağı ve sıfatında misli bulunmadığını beyan ile şirkin akla gelebilecek bütün türlerini reddetmektedir.

İhlas suresinin kısa bir açıklamasını verdikten sonra, söz konusu soru hakkında şunları da ifade etmekte fayda görüyoruz:

Şu varlık aleminin yaratıcısı ancak ve ancak vücudu vâcib, ezelî ve ebedî, zâtında ve sıfatlarında benzeri bulunmayan Allah'dır. Elbette, O Zât-ı Akdes hakkında böyle bir soru sorulamaz. Çünkü "**Kim yarattı?**" sorusu ancak mahlûkat için sorulabilir.

Allahü Teâlâ Ehad'dir; birdir, zatında şeriki yoktur.

Allahü Teâlâ Samed'dir. Bütün mahlûkat yaratılmalarında, devam ve bekalarında, idare ve tedbirlerinde her an O'na muhtaçtır. Hiçbir şeye muhtaç olmayan O Ehad ve Samed hakkında böyle bir soru sormak O'nu tanımamanın, bilmemenin bir ifadesidir.

Allahü Azîmüştân doğmadan ve doğurulmadan münezzehtir. Ezelî ve ebedî olan ve kendisinden üstün bir varlık tasavvur edilmeyen O Zât-ı Zülcelâl'in, bir başkasının tesiri ile vücuda gelmesi nasıl tevehhüm edilebilir?

Allahü Teâlâ'nın eşi, benzeri, dengi ve misli yoktur. Ne ulûhiyyetinde ne rubûbiyyetinde ne mabudiyetinde ne hallâkiyyetinde ve ne de hâkimiyetinde O'na denk ve misil olacak hiçbir varlık düşünülemez. Zerre kadar akli olan bir insan böyle bir Zât hakkında bu çelişkili sorunun sorulamayacağını bilir.

Evet, "Cenâb-ı Hakk'ı -hâşâ- kim yarattı?" sorusunda açık bir çelişki vardır. Şöyle ki:

Allah Teâlâ Hazretlerinin vücudu zâtidir. Ezelî ve ebedîdir. Eşi ve benzeri yoktur. Her şeyi yaratan ve her şeyin kendisine muhtaç olduğu bir Zata yaratılma izafe edilirse çelişki ortaya çıkar. Hakikatlerin zıddına dönüşmesi gerekir.

"İnkılâb-ı hakâik, ittifaken muhaldır ve inkılâb-ı hakâik içinde muhal-ender muhal, bir zıddın kendi zıddına inkılâbıdır. Ve bu inkılâb-ı ezdad içinde bilbedahe bin derece muhal şudur ki: Zıt, kendi mahiyetinde kalmakla beraber, kendi zıddının aynı olsun."(4)

Soru bu hakikatin ışığında incelendiğinde şu tezatlara ortaya çıkar:

Allahü Teâlâ'nın -hâşâ- yaratıldığı vehmedilirse o hâlde, O Zât-ı Mukaddes'in hem ezelî, hem hadis (*sonradan yaratılmış*), hem Hâlık, hem mahlûk, hem sonsuz kadir, hem sonsuz âciz, kısacası, hem ulûhiyyetin sonsuz kemâl sıfatlarına, hem de

---

mahlûkiyetin sonsuz eksik sıfatlarına sahip olması lâzım gelir.

Soru böyle sonsuz çelişki ve zıtlıklar taşıdığı gibi, birçok imkansızlıkları da içine almaktadır. Bunlardan sadece birisi olan "teselsülün muhaliyeti"ni nazara vermekle yetineceğiz.

Bir an için O Vâcib-ül Vücut hakkında böyle bir soru sorulduğu farzedilse, o zaman bu soru o noktada kalmaz. Yâni Cenâb-ı Hakk'ı yarattığı vehmedilen o halikın da bir halıkı, onun da halıkı... sorulur. Böylece soru silsile hâline sonsuza kadar gider. O hâlde bu sorunun mahiyeti muhale, imkânsızlığa dayanır ve böyle bir soru sorulamaz.

Teselsülün muhal olduğuna dair bazı misaller takdim edelim:

On-on beş vagonlu bir tren düşününüz. Bu vagonlardan herbirisini bir önceki vagon çeker. Ve nihayet iş lokomotifeye dayandığında artık "Lokomotifi kim çekiyor?" diye bir soru sorulamaz. Zira, çekip fakat çekilmeyen bir lokomotif olmazsa bu nizam bozulur ve hareket meydana gelmez.

Aynı şekilde, bir şekerin nasıl yapıldığını sorsak, bize cevaben, şeker fabrikasında yapıldığı söylenecektir. Şeker fabrikasındaki âletlerin nerede yapıldığını sorduğumuzda onların da tezgâhları gösterilecektir. Sonunda mesele bir zatın ilmine, iradesine ve kudretine dayanmazsa, tezgâhın da tezgâhı sorulacak ve teselsüle gidilecektir.

Diğer taraftan bir elma, tabiri caiz ise, elma fabrikası olan ağacında yapılmaktadır. Bu ağaç ise kâinat fabrikasında inşa edilmiştir. Eğer elma ağacının da kâinatın da yapılması sonsuz bir ilim ve kudret sahibine verilmezse, kâinat fabrikasına da bir fabrika, o fabrikaya da bir fabrika gerekecek ve çıkmaza girilecektir.

Bir asker emri onbaşından, o da yüzbaşından ve başkumandan da padişahı alır. "Ya padişah kimden emir alıyor?" şeklinde bir soru sorulamaz. Zira padişah da birinden emir alsa, o da asker derecesine iner ve emir aldığı zât padişah olur. Bu durumda birinci şahıs padişah değildir ki: "Padişah kimden emir alıyor?" diye bir soru sorulabilsin. Padişah denilince, emir veren, fakat emir almayan bir hükümdar akla gelir.

Bu misâllerden anlaşıldığı gibi, bu kâinatın yaratılışının; zâtı, esması ve sıfatlarıyla ezeli ve ebedî olan Allah'ın ilim, irade ve kudretine dayanması zaruridir.

"Cenâb-ı Hakk'ı -hâşâ- kim yarattı?" diye firavunâne soru soranlar "teselsülün muhal olduğunu" bilmediklerini ve nefisleriyle bir demogoji yaptıklarını açığa vurmuş olurlar.

Dipnotlar:

---

(1) *Hak Dini Kuran Dili*, 9/6272; *Fahruddin Er-Râzi, Tefsir-i Kebir Mefâtihi'l-Gayb*, Akçağ Yayınları: 23/554-555.; *Suyûtî, Lübâbun-Nukûl*, 11,199-211; *Alusi, XXX*, 270-271.

(2) *Elmalılı Hamdi Yazır, H.D.K.D., Cilt 9, s. 6321.*

(3) *Elmalılı Hamdi Yazır, a.g.e., s. 6333.*

(4) *Said Nursî, Sözler, s. 65.*